

4. Авшенюк Н.М. Тенденції розвитку транснаціональної вищої освіти у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст.: монографія; за наук. ред. М.П. Лещенко. Київ: Інститут обдарованої дитини, 2015. 610 с.

5. Большая О.В., Кузьменко Г.М., Дяченко-Богун М.М. Взаємодія глобального ринку освітніх послуг та системи вищої освіти України. *Витоки педагогічної майстерності*. 2021. В. 28. С. 16–20.

6. Гуляєва Н.М., Бідюк А.М. Конкурентні стратегії закладів вищої освіти. *Економічний вісник університету «ДВНЗ Переяслав Хмельницький ДПУ ім. Г. Сковороди»*. 2018. Вип. № 37/1. С. 12–18.

Аріна ОЛЕФІР

ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ В ШВЕЦІЇ

Актуальність вивчення досвіду основних методів навчання в закладах освіти провідних держав Європи полягає в тому, що система освіти в Україні перебуває в стадії реформування і трансформації. Проголошений курс на євроінтеграцію вимагає входження української системи освіти у Європейський простір, приведення її стандартів до європейських, застосування нових форм та методів навчання. У цьому контексті важливим є вивчення та запровадження позитивного досвіду реформування системи освіти європейських країн. Шведська модель освіти, що в другій половині ХХ століття зазнала реформування, була визнана прогресивною та демократичною. Освіта в Швеції є пріоритетним напрямком життєдіяльності держави, забезпечує інтелектуальний ресурс нації, добробут, розвиток національної культури, підвищення рівня життя. Вивчення досвіду використання основних методів навчання у шведських закладах освіти актуально з точки зору створення цілісної демократичної системи навчання та виховання підростаючого покоління, підготовки педагогічних кадрів.

Мета статті – проаналізувати шведську систему освіти різних рівнів з точки зору використання основних методів навчання в закладах освіти та розглянути ймовірність впровадження елементів в освітній процес в Україні.

Освіта у Швеції виступає показником та чинником соціальної і економічної стабільності, національної безпеки. Шведська модель освіти характеризується перш за все чіткою системою та структурованістю у поєднанні з самостійністю навчальних закладів. Зміст сучасної шведської освіти – багатокomпонентний. Він охоплює не лише знання, а й способи практичної діяльності, творчий досвід, ціннісні орієнтації особистості. В умовах інформатизації шведського суспільства змінилась самоцінність знань. З одного боку, вони стали доступнішими, а з іншого – збагачення новими знаннями, уміннями, – є обов'язкові й необхідні для людини впродовж усього життя [3, с. 26].

Уряд та риксдаг відповідальні за організацію шкільної освіти у країні. Загальні цілі та напрямки роботи школи визначаються на рівні держави та закріплені у Законі про освіту, а муніципальна влада відповідальна за практичну реалізацію окреслених напрямків роботи у сфері освіти, організацію навчальних закладів.

Дошкільна освіта є добровільною в системі обов'язкової неповної середньої освіти та розглядається як невід'ємна частина системи. У муніципальному Плані роботи та розвитку шкіл вказується, яким чином побудована і розвиватиметься система дошкільної та шкільної освіти даного округу. Особлива увага в ньому приділяється заходам, запланованим муніципальною владою, для досягнення цілей, поставлених урядом і риксдагом. А за наявності підготовчої школи (або класу) при початковій школі, в робочому плані школи вказується, в тому числі, і яким чином реалізовуватимуться

поставлені цілі навчання в підготовчій школі та, як побудовано та організовано її роботу. Більшість дітей у Швеції відвідують дошкільні навчальні заклади.

Загальну освіту у Швеції забезпечують школи. Відвідування школи для дітей з 7 до 16 років обов'язкове, тобто навчання триває 9 років. Для дітей, які не мають можливості відвідувати звичайну школу через повну втрату або сильно знижений зір чи слух, дефекти органів мовлення або затримок у розумовому розвитку, існують спеціальні школи. Для національної меншини саамів існують саамські школи.

Поряд із муніципальними існують і так звані альтернативні школи (independent schools), наприклад, школи з богословським ухилом або школи, де все навчання ґрунтується на певних методичних системах (система Вальдорфа) [6, с. 72]. Шведська держава сприяє організації та розвитку шведських шкіл за кордоном, у місцях компактного проживання шведів. Такі школи одержують державні субсидії. Учні та їх батьки мають право обирати навчання у школі будь-якого типу.

Наступним ступенем освіти у Швеції є гімназії. Тривалість навчання – 3 роки. 97% випускників шкіл продовжують навчання у гімназіях [6, с. 74]. Навчальні програми гімназій бувають академічного, технічного та професійного спрямування. Кожен учень працює за індивідуально визначеним планом, вивчає обов'язкові предмети та дисципліни вільного вибору.

До четвертого рівня освіти належать вищі навчальні заклади та вищі школи. Цікаво, що звичного для нашої освітньої системи поділу на факультети не існує. Студенти навчаються за певною програмою, є список курсів, що вони мають відвідати та іспити. Студент може онлайн записатися і відвідувати курс не лише в університеті, де навчається, а й в будь-якому університеті країни.

В центрі освітньої системи Швеції – дитина, її інтереси, творчі та розумові здібності [4, с. 140]. Головну роль у школах відіграє увага до психологічного стану учнів, довіра між вчителями та школярами, повага до індивідуальності та думки дитини. Методи викладання, звісно, визначаються кожним навчальним закладом. До основних тенденцій, щодо використання методів навчання у Швеції слід віднести:

- скорочення використання пояснювальних методів,
- велика увага до методів, що мають на меті навчити дітей спілкуватися (дискусії, методи круглого столу),
- максимальна увага до взаємодії учнів у навчальному процесі (робота у великих та малих групах, ігри),
- використання пошукових та дослідницьких методів, проектна робота, створення умов для проведення експериментів та досліджень
- максимальне використання простору, залежно від обраних методів і форм навчання.

Уся дидактика у скандинавських школах побудована на груповій роботі. Доки дитина буде формуватися в домінуючій освітній системі – в країні не буде вільних громадян. Викладач виступає швидше за ментором або фасилітатором [1, с. 18]. Він каже своїм учням: «Знайдіть знання, і давайте їх обговоримо». Це так званий метод перехресного класу. У школах, наприклад, немає дзвінків. А кожен учитель відводить на заняття стільки часу, скільки вважає за потрібне.

В шведських школах учителю відведена роль наставника, він має працювати з учнем, допомагати йому обрати методи та форми навчання, що якнайкраще відповідають індивідуальним особливостям. До початку старшої школи (7-9 класи) з дітьми працюють лише один чи два вчителі. Основний акцент при виборі методів навчання полягає у формуванні соціальних навичок у дитини, тому безумовна перевага надається спілкуванню та ігровим методам, установленню дружніх відносин, значна роль приділяється формуванню поваги до культурних цінностей. Система методів навчання та

виховання передбачає акцент на увазі до оточуючого середовища та людей, комплексному підході до вивчення всього.

Серед методів організації навчальної діяльності досить цікавим є засвоєння математичних знань шляхом використання їх для опису довкілля – розуміння часу, простору, визначення кількості, величин, тощо. Велику увагу приділяють формуванню цифрових вмінь. Законодавство про освіту визначає, чому конкретно потрібно навчати у сфері «Діджиталу» з кожного шкільного предмету. При цьому програмування є обов'язковим елементом таких предметів, як математика та техніка. Крім того, Шкільне управління Швеції створило навчальний портал з діджиталізації для вчителів — на ньому можна знайти матеріали, як цифрові навички та роботу з медіа можна інтегрувати в різні предмети і навіть це робити [2, с. 16].

Учні молодшої та середньої школи мають лише одне домашнє завдання на тиждень творчого характеру. Оцінки виставляють починаючи з 5 класу. Одним з методів контролю і самоконтролю є написання учнями в кінці кожного навчального тижня звіту, про те чого вони навчилися за цей період, у чому виникають труднощі.

Шведські педагоги у старшій школі активно використовують методи «проблемного» підходу до навчання, роботи над проектами, що перш за все означає, активну участь учня чи студента в освітньому процесі, допомагає виконувати дослідницькі та аналітичні завдання. Реалізація учнями проєктів сприяє формуванню навичок роботи в команді, міжособистісної взаємодії. Проєктна робота заснована на покроковій розробці плану роботи над ним та реалізації його на практиці. Вчитель в даному процесі виступає наставником, а учні менеджерами [2, с. 14]. Звіт і презентація результатів роботи над проектами дозволяють вчителю контролювати результати роботи, а учням формувати аналітичні та дослідницькі навички.

Велика роль приділяється бінарним, універсальним методам, формуванню критичного мислення. Досить цікавим є досвід формування медіаграмотності. У Швеції завдання вчителя — навчити учня працювати з медіа та критично аналізувати інформацію. Всі діти, незалежно від соціального середовища, від свого оточення, повинні здобути однаково якісну та ефективну освіту в галузі медіа. Ці слова є центральною ідеєю, навколо якої побудовано систему медіаосвіти. У різних школах може бути своя специфіка, але критичний аналіз медіа – сайтів, соцмереж, телебачення – вбудований у різні предмети [5, с. 74].

Шведам потрібні свідомі громадяни. Вищі навчальні заклади надають повне право вибору. Вони прибрали всі зовнішні чинники, що впливають на мотивацію вчитися. Бо коли, наприклад, з'являється іспит, мотивація до навчання може зникнути. Скандинави чітко розділили формальну та неформальну освіту. Лекція не є популярним методом навчання. Книжка – це лише помічник, а діалог та мова – основний інструмент.

Підсумовуючи сказане, слід відзначити, що система освіти у Швеції сформована під впливом європейських демократичних цінностей та з урахуванням національних особливостей суспільства. На сьогодні у Швеції сформована чітка модель освіти, заснована на неперервності, застосуванні сучасних методів та педагогічних технологій. Шведські педагоги роблять ставку на активні методи навчання та виховання, індивідуальний підхід до розвитку та темпів засвоєння знань для кожного учня, використання комунікативно-орієнтованих методів навчання та міжкультурного підходу. Методи навчання у закладах освіти Швеції характеризуються значною увагою до формування навичок соціальної взаємодії, зв'язку теоретичних знань з практичними навичками.

Список використаних джерел

1. Ісмаїлов Е. Національна обов'язкова освіта Швеції. К. 2004. 40 с.

2. Карпенко Н. Професійно-педагогічна підготовка фахівців дошкільної освіти в університетах Швеції: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Київський державний університет імені Бориса Грінченка. К., 2010. 20 с.
3. Кошарна Н. Тенденції розвитку системи вищої освіти у Швеції. *Болонський процес очима студентів : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. У 2-х томах.* Київ: Вид-во Європ.ун-ту, 2008. Т. 1. С. 21–28.
4. Мовчан Л. Реформування змісту сучасної шкільної іншомовної освіти в Королівстві Швеція. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія : «Педагогіка».* Редкол.: М. Вашуленко (голова). Тернопіль, 2008. № 3. С. 139–142.
5. Освіта в Україні: 2015 / за заг. ред. Є. Стадного. Київ: Аналітичний центр СЕДОС. 83 с.
6. Управління освітою у Швеції *Наукові записки: Збірник наукових статей Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.* Укл. П. Дмитренко, О. Макаренко. К. : НПУ, 2000. Ч.1. С.72–79.

Олександра ПОГОРІЛА

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ – ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО УЧИТЕЛЯ

Актуальність застосування інноваційних методів навчання в системі підготовки майбутніх учителів полягає в необхідності удосконалення , функціонування закладів вищої освіти ,та підготовки високопроф. учителя-педагога.

Інноваційні методи – це методи, що передбачають зростання ролі учня в навчальному процесі, зміщення центру (фокусу) навчального процесу від вчителя до учня; посилення функції підтримки учня, допомоги йому в організації індивідуального навчального процесу; можливість зворотного зв'язку вчителя з кожним учнем у процесі використання навчальних технологій та ІКТ.

О. Пометун зауважує, що «інновація означає перетворення, новизну, трансформацію; нововведення передбачає залучення чогось справді нового. Це передбачає залучення нового в мету й зміст уроку, використання сучасних методів і форм навчання й виховання, створення колективної роботи педагога й учня, поширення нових поглядів на навчання й на весь освітній процес у цілому. Інновації самі не народжуються, вони виникають як результат наукових пошуків, спроб, досліджень, передового педагогічного досвіду та експериментів»

Використання інноваційних методів у процесі викладання розпочалося у ХХ ст. та набуло популярності в останньому десятиріччі у зв'язку зі стрімким розвитком ІКТ. До того ж інноваційні технології дають можливість перейти від вивчення абстрактного предмета до сприйняття його як засобу спілкування і мислення, а навчально-пізнавальну діяльність перевести на сучасний, творчий рівень. Як зазначають О. Волкова, О. Романенко В. Щербина, упровадження інноваційних методів значно покращує якість подачі навчального матеріалу й результативність його засвоєння учнями, збагачує зміст освітнього процесу, підвищує мотивацію до вивчення української мови та літератури, створює умови для більш тісного партнерства між вчителями та учнями. Таке партнерство є запорукою того, що педагог стає наставником для школярів не тільки під час вивчення предмета, а й у повсякденному житті. Тому використання інноваційних методів є надзвичайно важливим у процесі навчання [3].

Інноваційні технології, на думку І. Дичківської, містять такі підходи до викладання :